

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

ЗМІСТ

ПОВЕРНЕННЯ КЕЙТ ШОПЕН	6
ІСТОРІЯ ОДНІЄЇ ГОДИНИ	11
БУРЯ	17
ДИТЯ ДЕЗІРІ	27
ПАРА ШОВКОВИХ ПАНЧІХ	38
ПОРЯДНА ЖІНКА	47
СУТЬ ПИТАННЯ!	55
ЗА СТАВКОМ	77
ФЕДОРА	89
ЇЇ ЛИСТИ	95
БУЗОК	109
РОЗЛУЧЕННЯ МАДАМ СЕЛЕСТІН	129
ШКОДУВАННЯ	136
ПОЦІЛУНОК	143
МЕДАЛЬЙОН	149

ПОВЕРНЕННЯ КЕЙТ ШОПЕН

«Жіноча інтуїція набагато точніша, ніж чоловіча впевненість», – здається, саме так, твердженням Кіплінга, можна було б сказати про феномен Кейт Шопен, американської письменниці неординарного таланту, глибокого знавця людської душі, її найтонших порухів. Проте свого часу творчість письменниці з незбагнених причин немов вилучили зі світової літературної спадщини – критики ігнорували, а видавці не перевидавали її твори 70 років. Про неї саму якщо й згадували, то більше як про «предтечу фемінізму». І то в основному через скандал навколо роману «Пробудження», котрий тогочасна критика назвала «нездоровим» у моральному сенсі. У ньому Кейт Шопен відважно порушила тему персональної свободи та права жінки на самостійний вибір. Проте феміністкою ніколи не була, і до суффражисток не примикала – поняття свободи для неї було не якимось суто жіночим поняттям, а загальнолюдським.

Як уже було сказано, у центрі уваги її як митця і тонкого психолога є людська душа з її постійними суперечностями і метаннями, непогамовна в пошуках свого місця в цьому роз'єднаному світі, в його розірваних зв'язках. Письменниця переносить фокус свого художнього зображення із зовнішнього світу на світ внутрішній, являючи у своїх творах, зокрема в блискучих щодо художнього вирішення новелах, протистояння цих двох світів, їх постійний антогонізм.

Вона ніколи не збивалася наманівці – писала, як сама наголошувала, тільки «з натурю», тільки те, що їй було добре знане, що стало частиною її світу, її єства.

До теми персональної свободи людини Кейт Шопен звернулася не випадково – до цього спонукали реалії рабовласницького Півдня XIX ст. із його огидною за своєю суттю системою поневолення людини людиною, з яскраво-пряно-гострим колоритом, шаленим міксом найрізноманітніших народів і рас, з подвійною мораллю проголошуваних «чеснот», з його жорстокими традиціями – усім тим, що вона досконало знала, позаяк виросла в тих реаліях. У її художньо правдивій картині Конфедерації немає й сліду від ностальгійної романтизації «старого доброго Півдня» з бавовняним расм та покірними чорношкірими рабами, як у Маргарет Мітчелл, позаяк бачила вона цю реальність під абсолютно іншим кутом.

Кейт Шопен (в дівочтві – Кетрін О'Флаєрті) народилася в 1850 році в місті Сент-Луїс (штат Міссурі). Як і у Скарлет з «Віднесених вітром», у ній текла ірландська і французька кров. Її мати була з найдавніших французьких переселенців, які осіли тут ще на початку XVIII століття. Кетрін виросла в домі, де були самі жінки-вдови – три покоління: мама, бабуся, прабабуся, поскільки чоловіки помирали в досить молодому віці, – так, немов над родом тяжіло якесь прокляття. Кетрін виховувала в основному прабабуся, освічена, інтелігентна жінка, яка навчала її мов та етикету. Як результат – досконале володіння французькою, англійською, німецькою, глибокі знання зі світової літератури, історії, гарна музична освіта.

Кетрін рано вийшла заміж, її чоловік, креол, був власником бавовнякової плантації в окрузі Натчитотес. Проте вона повторила долю своєї родини – рано залишилася вдовою з шістьма дітьми і величезними боргами, бо бізнес чоловіка не був успішним. Могла сподіватися тільки на допомогу матері, тож повернулася в рідний Сент-Луїс. Жінка страждала на глибоку депресію, і лікар порадив їй повернутися до творчості.

Спершу то були новели. А в 1899 році вона вже видала роман «Пробудження», що мав ефект вибуху через порушену в ньому тему жіночої свободи, права жінки на

власний вибір. У Луїзіані, де розлучення було заборонено, це трактувалося як несусвітній гріх, який, звісно, Кет Шопен і не простили.

Відмовившись після такого суспільного резонансу від романів, письменниця зосередила свою увагу на невеликих оповіданнях, у яких показала себе філігранним майстром слова.

Ось вона перед нами – низка абсолютно різних людських історій, написаних живою, проникливою мовою безпристрасного оповідача, проте чомусь ота безпристрасна відстороненість вражає до глибини душі. Як-от новела «За ставком», де темношкіра жінка, колишня рабиня, рятуючи чужу дитину, до якої прикипіла душею, переборює містичний страх свого безумства. Чи страшна, від якої холоде кров, історія молодої білої жінки з новели про расову чистоту «Дитина Дезірі»: чоловік жорсткого, чи то пак жорстокого, норову, заможний плантатор-рабовласник, виганяє дружину з малям, бо дитина народилася темношкірою; а після самогубства дружини, яка не витримала наруги над собою, відкривається таємниця його народження: як виявилось, це в ньому – саме в ньому!!! – тече «темна» кров. В якійсь дивній розгубленості залишає читача новела із, здавалося б, сюжетом на грані абсурду «Історія однієї години». Там, отримавши помилкову звістку про загибель чоловіка, молода жінка замість оплакувати його раптом уяснила для себе: втрата – початок її свободи, життя тільки починається. Застрягнувши поглядом на клаптику неба у вікні, вона лише на коротку мить (до появи чоловіка), пронизана незнаним досі відчуттям гостроти життя, яке дає свобода, ще не відає, що то її остання година, оскільки абсолютна свобода в цьому житті в принципі неможлива – це привілей смерті. Або взяти новелу зовсім іншого плану – новелу поза часом – «Пара повкових панчів». Крок за кроком стаємо свідками одного дня жінки, яка все життя піклувалася дітьми і ніколи на себе не мала ні сил, ні коштів. Все почалося з придбання нею пари шов-

кових панчіх – бо нічого так не змінює жінку, як пара шовкових панчіх! За ними інша спокуса: стильні черевички до шовкових панчіх, а там – елегантні рукавички з тонкої лайки – замовлення обіду в ресторані, повз який багато років поспіль проходила не зупиняючись, і, нарешті, квиток на виставу. І всі оті такі приємні дрібнички, які людина не могла раніше собі дозволити, засвітили її безпросвітне, рутинне існування, змінили до невпізнанності, дали можливість знову відчути себе жінкою.

Персонажі новел Кет Шопен вихоплені з різних соціальних груп, прошарків, різних життєвих обставин. Вони вкрай різнохарактерні, проте всі безборонні перед випробуваннями долі, всі потерпають залишитися віч-на-віч з власним життям. Ми тільки учасники подій, розказаних безпристрасно, відсторонено, проте сповна відчуваємо енергію внутрішніх, глибоких процесів, що нуртують, мов невидима маґма, особливо в таких новелах, як «Ії листи», «Дитина Дезірі», «Суть питання!», «Медальйон».

Прийнявши лозунг своїх європейських колег по перу «життя справжнє, а не вимисел», Кет Шопен у своїй неповторній індивідуальній манері з усім блиском справжнього художника і тонкого знавця людської душі створила понад сотню новел, які, мов золоту монету, випробував на зуб Час – СПРАВЖНЄ!

«Тут було життя, а не вимисел, – завірила Кет Шопен читачів – усіх – і її сучасників, і тих, хто звернеться до її творчості через століття. – Переді мною була людина, яка пододала силу традиції та авторитетів, котра зазирнула в себе, подивилася на життя крізь власне «я», а потім невимушено, просто розповіла нам, що побачила».

Гадаю, ця скромна збірка новел – чотирнадцять зі ста всього доробку – не розчарує і найвибагливішого літературного естета. Тож приємного читива тобі, нових мистецьких відкриттів, любий читачу!

Марія Кучеренко